

Innst. 304 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument nr. 12:4 (2007–2008)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Inga Marte Thorkildsen, Hallgeir H. Langeland og Karin Andersen om ny § 110 d alternativt ny § 110 e i Grunnloven (retten til bolig)

Til Stortinget

Sammendrag

Ovennevnte grunnlovsforslag, som er fremsatt av Inga Marte Thorkildsen, Hallgeir H. Langeland og Karin Andersen, tar sikte på å gi en ny bestemmelse i Grunnloven om retten til bolig.

Forslagsstillerne peker på at i den norske rettsstaten påhviler det staten ulike plikter som skal legge til rette for at den enkelte borger skal inneha og ha tilgang til de mest fundamentale rettigheter som er avgjørende for å fungere som en likeverdig borger. Rettene som er fastlagt i Grunnloven dreier seg både om demokratiske rettigheter slik som stemmerett, yttings- og næringsfrihet, rettsikkerhet, og materielle rettigheter som rett til arbeid og til et rent miljø som sikrer sunnhet og naturens produksjonsevne. I tillegg finnes bestemmelser om innskrenkninger i myndigheters rett til inngripen i enkeltmenneskers liv. Grunnloven pålegger staten å respektere menneskerettighetene.

Dette viser at mennesket og de menneskelige behovene står i sentrum for samfunnsbygging og de institusjoner Grunnloven fastsetter. Dette er et verdivalg for samfunnet og det nedfelles i Grunnloven gjennom de ulike bestemmelsene.

Forslagsstillerne viser til at de områdene som har fått egne bestemmelser i Grunnloven må anses som det samfunnet og myndighetene mener er av avgjø-

rende betydning for å kunne ivareta både samfunnets og enkeltmenneskets interesser, og at dette er helt grunnleggende og nødvendige faktorer som må være på plass for å realisere målsettingene.

Forslagsstillerne peker på at bolig er et nødvendig gode ingen i Norge kan klare seg uten. Uten et sted å bo er en ikke sikret å kunne bruke verken sine demokratiske rettigheter, kunne gjøre seg nytte av skole- og helsestell, eller ha noen form for privatliv. Bolig må ses på som en forutsetning både for å få og fungere i en jobb, ha mulighet til å stifte familie og til å kunne ta vare på helsa. I tillegg er klimaet så strengt i Norge at behovet for en bolig er udiskutabelt. Det er rett og slett livsfarlig å ikke ha et sted å bo.

Forslagsstillerne anfører videre at trygghet og likeverdighet for alle borgere i samfunnet er avhengig av tilgang til en bolig av rimelig og nøktern kvalitet for alle. Et samfunn som ikke har nok boliger til borgere som enten varig eller i en fase av livet har dårlig råd, vil preges av store og økende sosiale forskjeller og av at økonomiske eller sosiale problemer forsterkes. Andelen personer som blir låst fast i en avmaktssituasjon med varig utestenging fra å kunne ta del i samfunnslivet på like vilkår, vil øke. Samfunnets innsats på områder som helse, omsorg og skole vil ikke fungere effektivt overfor personer uten bolig.

Forslagsstillerne påpeker at det i Norge i mange år har vært flere tusen bostedsløse og at stadig flere verken har råd til å kjøpe eller leie bolig, viser at grunnleggende og elementære behov ikke blir dekket. Dette dreier seg både om et alvorlig velferdsproblem for den enkelte, et anstendighetsproblem i fordelingspolitikken og et demokratisk problem for samfunnet.

Forslagsstillerne finner det uverdigg at mennesker i ett av verdens rikeste og kaldeste land må bo på gata eller på hospits. Utover samfunnets og fellesskapets ansvar for å legge forholdene til rette slik at den

enkelte kan gjøre seg nytte både av sine demokratiske og sine sosiale rettigheter, ligger det en stor samfunnsinteresse i å hindre nød og uverdige levekår hos innbyggerne.

Det vises til at økte forskjeller og mangel på elementære goder skaper store konflikter og sosial uro og bidrar til at samfunnets menneskelige ressurser ikke blir utnyttet.

Det vises videre til at boligsektoren er en av de viktige infrastrukturene i samfunnet. Boligsektorens sammensetning, volum og pris bestemmer livskvalitet og levekår for den enkelte. Forslagsstillerne viser til at i Norge er nesten hele boligsektoren overlatt til markedet og den enkelte. Markedet vil aldri kunne fremskaffe nok rimelige boliger til folk med dårlig råd, fordi det ikke vil være bedriftsøkonomisk lønnsomt å bygge eller leie ut til en tilstrekkelig lav pris. Markedet vil ikke avspeile den reelle etterspørsel fordi ingen priser er lave nok for de med lavest betalingssevne.

Skal en sikre at mennesker med dårlig råd eller liten egenkapital har en akseptabel bolig, må staten og myndighetene ifølge forslagsstillerne forpliktes til å føre en sosial boligpolitikk som sikrer bolig til alle.

Forslagsstillerne viser videre til at bolig er et grunnleggende og helt uunnværlig gode i Norge. Derfor er det riktig at retten til bolig nedfelles i Grunnloven § 110 som et nytt punkt. § 110 i Grunnloven dreier seg om retten til arbeid, et annet grunnleggende gode som anses så viktig både for den enkelte og for samfunnet at det omfattes av Grunnlovens bestemmelser. Retten til arbeid er avgrenset gjennom ordlyden «ethvert arbeidsdyktig menneske». For å presisere hvem som skal ha en rett til bolig, må begrepet «enhver Borger» forstås slik at retten gis til alle som har lovlig opphold, arbeids- og bosettingstillatelse i Norge.

I og med at bolig er en materiell ting, en gjenstand som kan fremskaffes gjennom politiske vedtak, er det mulig for staten å organisere, gi lover og på annen praktisk måte sørge for å sikre en slik rett. Det skulle derfor ikke være tungtveiende praktiske grunner som skulle tale imot et slikt forslag. Forslagsstillerne anfører at en grunnlovsfesting av retten til bolig vil være et viktig bidrag til å bygge ut og forsterke det norske velferdssamfunnet og gi enkeltmennesker et vern mot å bli bostedsløse. Ulike boligløsninger kan være aktuelle. I reglene for bostøtte står det at bostøtten skal gis til personer som fyller kriteriene i ordningen og at bostøtten skal gjøre det mulig å anskaffe en god, hensiktsmessig og nøktern leie- eller eiebolig som vedkommende skal ha mulighet til å bli boende i. Det vil derfor være aktuelt å gi begrepet «bolig» en definisjon som tilsvarer den en finner i reglene om bostøtten.

I forslaget er det formulert to ulike tekster til tillegg til Grunnloven – Alternativ A og B. Begge tekstene har samme intensjon, den at staten gjennom lovgivning må sikre retten til bolig.

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Forslag A

Alternativ 1:

Ny § 110 d skal lyde:

Enhver Borger har Ret til en Bolig. Nærmere Bestemmelser om Gjennomførelsen af denne Grundsætning fastsættes ved Lov.

Alternativ 2:

Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette saaledes, at enhver Borger har Ret til en Bolig. Nærmere Bestemmelser om Gjennemførelsen af denne Grundsætning fastsættes ved Lov.

Forslag B

Alternativ 1:

Ny § 110 e skal lyde:

Enhver Borger har Ret til en Bolig. Nærmere Bestemmelser om Gjennemførelsen af denne Grundsætning fastsættes ved Lov.

Alternativ 2:

Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette saaledes, at enhver Borger har Ret til en Bolig. Nærmere Bestemmelser om Gjennemførelsen af denne Grundsætning fastsættes ved Lov.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, Martin Kolberg og Marit Nybakk, fra Fremskrittspartiet, lederen Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Per-Kristian Foss, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til Dokument 16 (2011–2012) – rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven som ble avgitt til Stortingets presidentskap 19. desember 2011. Utvalget har utredet og fremmet forslag til en begrenset revisjon av Grunnloven, med det formål å styrke menneskerettighetenes stilling i nasjonal rett ved å gi sentrale menneskerettigheter Grunnlovs

rang. Rapporten ligger for tiden til behandling i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

I forbindelse med oppfølgingen av Menneskerettighetsutvalgets rapport må det foretas en samlet vurdering av menneskerettighetenes plass i Grunnloven.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, anser det derfor som lite hensiktsmessig å realitetsbehandle det foreliggende forslaget i Dokument nr. 12:4 (2007–2008) om innføring av en egen grunnlovsbestemmelse om retten til bolig nå.

På denne bakgrunn vil flertallet anbefale at forslaget ikke bifalles.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at bolig er et nødvendig gode ingen i Norge kan klare seg uten. Uten et sted å bo er en ikke sikret å kunne bruke verken sine demokratiske rettigheter, kunne gjøre seg nytte av skole- og helsestell eller ha noen form for privatliv. Bolig må ses på som en forutsetning både for å få og fungere i en jobb, ha mulighet til å stifte familie og til å kunne ta vare på helsa. Behovet for en bolig er udiskutabelt.

Et samfunn som ikke har nok boliger til borgere som enten varig eller i en fase av livet har dårlig råd, vil preges av store og økende sosiale forskjeller og av at økonomiske eller sosiale problemer forsterkes. Andelen personer som blir låst fast i en avmaktsituasjon med varig utestenging fra å kunne ta del i samfunnslivet på like vilkår, vil øke. Samfunnets innsats på områder som helse, omsorg og skole vil ikke fungere effektivt overfor personer uten bolig.

Det faktum at det i Norge i mange år har vært flere tusen bostedsløse og at stadig flere verken har råd til å kjøpe eller leie bolig, viser at grunnleggende og elementære behov ikke blir dekket. Dette dreier seg både om et alvorlig velferdsproblem for den

enkelte, et anstendighetsproblem i fordelingspolitikken og et demokratisk problem for samfunnet.

Det er uverdige at mennesker i ett av verdens rikeste og kaldeste land må bo på gata eller på hospits. Utover samfunnets og fellesskapets ansvar for å legge forholdene til rette slik at den enkelte kan gjøre seg nytte både av sine demokratiske og sine sosiale rettigheter, ligger det en stor samfunnsinteresse i å hindre nød og uverdige levekår hos innbyggerne.

Dette medlem vil på denne bakgrunn anbefale at forslag B alternativ 2 i Dokument nr. 12:4 bifalles.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Dokument nr. 12:4 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Inga Marte Thorkildsen, Hallgeir H. Langeland og Karin Andersen om ny § 110 d alternativt ny § 110 e i Grunnloven (retten til bolig), forslag B alternativ 2 – bifalles.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råder Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 12:4 (2007–2008) om grunnlovsforslag fra Inga Marte Thorkildsen, Hallgeir H. Langeland og Karin Andersen om ny § 110 d alternativt ny § 110 e i Grunnloven (retten til bolig), samtlige alternativer – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 22. mai 2012

Anders Anundsen

leder

Per-Kristian Foss

ordfører

